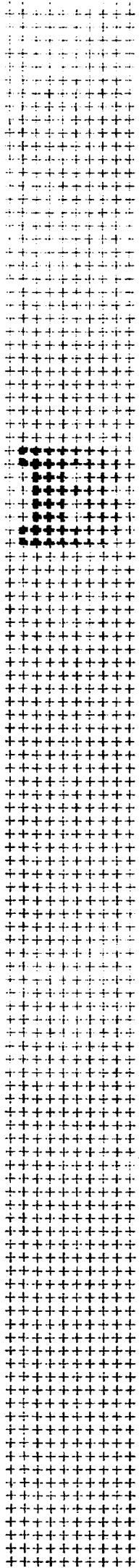

kwartaal

2

jaar

1988

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

ministerie van binnenlandse zaken

Nr. 2082.371

KWARTAALOVERZICHT
BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST
2e KWARTAAL 1988

INDEX KWARTAALOVERZICHT 2e KWARTAAL 1988

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

- Spionage wereldwijd

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

- Europa Instituut in de Sovjet-Unie
- Het VCN; orthodox communisme in Nederland

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

- Anti-militaristisch verzet versnipperd

IV. TERRORISME

- Provisional Irish Republican Army (P.I.R.A)
- RaRa
- Sikhs

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Spionage wereldwijd

Alhoewel vallend buiten deze verslagperiode, dienen de navolgende berichten alsnog in dit overzicht vermeld te worden.

1. In het vorige kwartaaloverzicht werd reeds gemeld dat de USA, de USSR en Israel een spionnenruil zouden voorbereiden. In dit verband werden de namen genoemd van P en K. Eind februari werd bekend dat ook de van origine Sovjet en thans Israëliër K (andere persberichten spreken van G) inzet zou zijn van deze gecompliceerde spionnenruil. De vooraanstaande wetenschapper K, werkzaam bij een Israelisch onderzoeksinstituut, zou wegens spionage t.b.v. de Sovjet-Unie in het geheim vastgehouden worden in Israel. K zou zich in 1948 vanuit de Sovjet-Unie in Israel gevestigd hebben.
2. Vladimir A, medewerker bij de UNESCO te Parijs, werd eind maart op verzoek van de Franse autoriteiten naar de USSR teruggedroepen. A zou door de Franse contra-spionagedienst ontmaskerd zijn als inlichtingen-officier.
3. De Britse pers kwam eind maart met het bericht dat de Finse politie twee personen gearresteerd had op verdenking van technologische spionage t.b.v. de Sovjet-Unie.
4. Dat ook het KGB de door GORBACHOV voorgestane glasnost-politiek in praktijk brengt bleek uit een artikel in de partijkrant van Estland waarin een opvarende van de Sovjet-koopvaardij verslag deed van zijn activiteiten voor het KGB. De desbetreffende Sovjet, Voldemar H, zou in opdracht van het KGB hebben moeten penetreren in een Estlandse emigrantenorganisatie in Stockholm.
5. Werd in het vorige kwartaaloverzicht reeds melding gemaakt van het zevende mysterieuze sterfgeval onder Britse defensiespecialisten, eind maart meldde de internationale pers dat een 52-jarige raket-ingenieur, werkzaam bij het electronica-concern Marconi, gestikt was in de uitlaatgassen van zijn auto. Britse parlementariërs hebben de regering gevraagd om een onderzoek in te stellen in deze zaak waarin tot dusverre een inlichtingen-achtergrond uitgesloten werd geacht.
6. De internationale pers werd eind maart/begin april beheerst door de berichtgeving rond de arrestatie van een tiental personen in West-Duitsland en Zwitserland op verdenking van spionage t.b.v. de Sovjet-Unie. De gearresteerden, die van diverse nationaliteiten zijn, hebben de Sovjets gedurende meerdere jaren gegevens in handen gespeeld over technologische, industriële, militaire en ook politieke aangelegenheden. Met deze arrestaties zou het Bundesamt für Verfassungsschutz, de Westduitse contra-spionagedienst, het KGB de zwaarste slag hebben toegebracht sinds de oprichting van de Bondsrepubliek Duitsland in 1949.

De president van het BfV heeft naar aanleiding van de arrestaties verklaard dat, de politiek van glasnost en perestrojka ten spijt, de activiteiten van de inlichtingendiensten van het Oostblok in de afgelopen jaren sterk zijn toegenomen, waarbij het vergaren van hoogwaardige Westerse technologie tot de top-prioriteiten behoort.

7. Niet alleen in de hierboven onder 6 vermelde arrestaties, doch ook in de arrestatie op 18 maart van de 40-jarige Elke F. , secretaresse bij het Westduitse ministerie voor ontwikkelings-samenwerking, zag de pers aanleiding om uitgebreid aandacht te besteden aan de activiteiten van de Sovjetrussische- en Oostduitse-inlichtingendiensten in de Bondsrepubliek, met name ook aan het verschijnsel "Romeo" de goed-ogende, charmante en cadeaux-aanbiedende man die zich, na een relatie te hebben opgebouwd met een -uit inlichtingen-oogpunt bezien- goedgeplaatste ongehuwde secretaresse, ontpopt als een agent van een Oostblokinlichtingen-dienst.

Niet alleen Elke F. viel ten prooi aan zo'n "Romeo", ook haar collega-secretaresses H. , L. , LUJ. en W. bezweken in het verleden voor de "charmes" van inlichtingen-officieren.

Onderstaand zijn de meest in het oog springende gebeurtenissen op inlichtingengebied van het afgelopen kwartaal.

8. Op zaterdag 2 april werd in Londen de 43-jarige kunsthandelaar Erwin VAN HAARLEM gearresteerd op verdenking van spionage voor -vermoedelijk- de Tsjechische inlichtingendienst.

Na aanvankelijke twijfels over zijn nationaliteit, bevestigde het Nederlandse ministerie van buitenlandse zaken eind april dat VAN HAARLEM, die geboren is uit een Tsjechische vader en een Nederlandse moeder, zowel de Tsjechoslovaakse als de Nederlandse nationaliteit bezit.

Overigens ontkende de Tsjechoslovaakse ambassade te Londen genoemde VAN HAARLEM te kennen.

Tijdens zijn arrestatie zou VAN HAARLEM "direct radio-contact gehad hebben met een buitenlandse mogendheid", zo verklaarden leden van de Special Branch van Scotland Yard.

VAN HAARLEM zal in Groot-Brittannië vervolgd worden op grond van artikel 7 van de Official Secrets Act (poging of voorbereiding tot spionage-activiteiten).

Naar verwachting zal het strafproces tegen betrokkene dit najaar gevoerd worden.

Tot dusverre hebben de Britse autoriteiten geen mededelingen gedaan over de aard van VAN HAARLEM's spionage-activiteiten.

9. Uit angst voor nieuwe spionage-activiteiten van de Sovjets, hebben de Amerikaanse autoriteiten besloten om meubels, materiaal en apparatuur bestemd voor de VS-ambassades in het Oostblok, alvorens daar naartoe te worden getransporteerd, op te slaan in beveiligde loodsen in België. Vervoer naar het Oostblok geschiedt eerst nadat de goederen aan een uitvoerige technische controle zijn onderworpen.

10. Medio april berichtte de pers dat een 57-jarige Zwitserse zakenman zich wegens spionage t.b.v. de Sovjet-Unie voor een Zwitserse rechtbank zal moeten verantwoorden.

De in geldnood verkerende Zwitser zou van 1983 tot 1987 tegen betaling van aanzienlijke geldbedragen zijn Sovjetrussische opdrachtgevers gerubriceerde gegevens op technologisch en militair gebied hebben verschaft.

De contacten tussen de zakenman en de Sovjets speelden zich af in een conspiratieve sfeer.

11. Inlichtingenactiviteiten op technologisch, militair en politiek gebied gaven de Zwitserse autoriteiten eind mei aanleiding om over te gaan tot de uitwijzing uit Zwitserland van een attache van de USSR-ambassade te Bern.
Ondanks herhaalde waarschuwingen aan het adres van de Sovjets ging de betrokken Sovjet, de vertegenwoordiger van het Staatscomite voor Wetenschap en Techniek (GKNT), door met zijn inlichtingenactiviteiten.
Een persona non grata verklaring werd zijn deel.
12. Ook in deze verslagperiode kwam weer een geval van illegale export van Westerse technologie naar het Oostblok aan het licht.
In Frankrijk werden eind april vier topmensen van het concern Machines Francaises Lourdes (MFL) gearresteerd op verdenking illegaal hoogwaardige gereedschapsapparatuur te hebben geleverd aan de Sovjet-Unie.
De apparatuur zou geschikt zijn voor de fabricage van geluidarme schroeven voor de voortstuwing van onderzeeboten. Het onderzoek in deze zaak was een uitvloeisel van de affaire met het Japanse bedrijf Toshiba en de Noorse Kongsberg Vaapenfabrik, die evenals MFL goederen voorkomende op de COCOM-lijsten aan de Sovjet-Unie zouden hebben geleverd.
13. Dat geheimen soms ook op het strand liggen bleek uit een persbericht van eind april waarin gemeld werd dat een schelpen zoekende vrouw op een strand in Schotland geheime documenten had aangetroffen die betrekking hadden op de Amerikaanse nucleaire vlootbasis in Holy Loch. De documenten bevatten gedetailleerde informatie over de onderzeeboten die Holy Loch als thuisbasis hebben.
14. De Australische veiligheidsdienst ASIO meldde medio april dat momenteel zeker 50 spionnen actief zouden zijn in Australië. De spionnen zouden onder meer trachten om technologische gegevens te verwerven.
ASIO zou de Australische regering voorgesteld hebben om maatregelen tegen de spionnen te nemen.
15. Australië was in de verslagperiode nogmaals in het nieuws naar aanleiding van Peter W.'s geruchtmakende boek "Spycatcher".
In hoogste instantie heeft het Hooggerechtshof van dit land bepaald dat "Spycatcher" vrijelijk verkocht mag worden.
De Britse regering heeft altijd betoogd dat de voormalige MI-5 medewerker W. gehouden was aan zijn geheimhoudingsplicht en dat het hem uit dien hoofde niet vrij stond om zijn ervaringen te publiceren.
Inmiddels zijn in de gehele wereld ruim 1.4 miljoen exemplaren van "Spycatcher" verkocht.
16. Ongetwijfeld geïnspireerd door "Le KGB en France" van Thierry W., publiceerde de Belgische journalist T. onlangs het boek "Le KGB en Belgique". Het boek handelt over een aantal spionage-affaires in België in de afgelopen jaren.

17. Blijkens een persbericht van eind mei zijn de in de Verenigde Staten geaccrediteerde Sovjets verwoede boekenlezers en regelmatige bezoekers van gespecialiseerde bibliotheken. Volgens de FBI zijn de Sovjets met name geïnteresseerd in technische studies. Ook zouden de Sovjets hun bezoeken aan de bibliotheken benutten voor het spotten van potentiële agenten.
18. Op 11 mei overleed op 76-jarige leeftijd in Moskou de Britse meesterspion Kim PHILBY. PHILBY, die in 1963 naar de Sovjet-Unie vluchtte, heeft ruim dertig jaar gespioneerd voor de Sovjets. KGB-generaal PHILBY werd op 13 mei met militaire eer begraven op het militaire kerkhof Kuntsevo te Moskou.
In maart nog verschenen in de pers een aantal gesprekken die de Britse journalist Philip K. ... in Moskou met PHILBY had gevoerd. Meest opmerkelijke uitspraak van PHILBY was dat er, in tegenstelling tot wat altijd gedacht werd, nooit sprake is geweest van een "Cambridge-netwerk" waarvan naast PHILBY ook B. J. ... , BU. ... en M. ... deel zouden hebben uitgemaakt. PHILBY werd door de Sovjet-pers omschreven als "een groot internationalist en een beroemde Sovjet-agent van de geheime dienst".
19. Ook de in 1966 naar de Sovjet-Unie gevluchte Britse spion George B. ... kwam in de afgelopen periode in het nieuws. B. ... deed tijdens enige interviews voor de Sovjet televisie o.a. verslag van zijn vlucht naar de Sovjet-Unie. Hij vertelde verder dat hij graag nog eens de woning van zijn in Rotterdam woonachtige Nederlandse moeder zou terugzien. B. ... was overigens een van de aanwezigen tijdens de begrafenisplechtigheid van Kim PHILBY.
20. De voormalige KGB-officier L. ... publiceerde het boek "On the wrong side: my life in the KGB" waarin hij een beschrijving geeft van zijn activiteiten voor de Russische geheime dienst. Zoals bekend defecteerde L. ... in 1979 vanuit Japan naar het Westen. L. ... , wiens specialiteit desinformatie was, zegt over concrete aanwijzingen te beschikken dat het KGB zal trachten hem uit de weg te ruimen.
21. In "The Spy Who Got Away" doet de auteur, David W. ... , een boekje open over de fouten die de Amerikaanse autoriteiten maakten nadat de Sovjet-defector Y. ... hen had verteld dat een voormalige CIA-medewerker waardevolle informatie aan de Sovjets had verstrekt. De Amerikaanse justitie verzuimde deze CIA-medewerker, Edward L. H. ... , te arresteren als gevolg waarvan deze kans zag in 1985 naar de Sovjet-Unie te ontkomen. H. ... , die voor zijn ontslag in 1983 in training was voor een plaatsing in Moskou, verschaftte de Sovjets inzicht in de modus operandi van het CIA-station te Moskou.
22. Wegens een poging tot spionage werd begin juni een Amerikaanse sergeant-majoor in de staat Maryland veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 jaar. Betrokkene had getracht een FBI-agent, die zich uitgaf als Sovjet-inlichtingenofficier, documenten te verkopen.

23. Begin juni keerde Pierre G , de zoon van Gunther G , de DDR-spion wiens activiteiten in 1974 leidden tot de val van Bondskanselier Willy BRANDT, terug naar de BRD. Pierre G , die 10 jaar woonachtig was in de DDR, zou tijdens zijn verblijf in de DDR voor Bonn werkzaam zijn geweest.
24. In het Sovjet weekblad "Argumentiy i Faktiy" beschuldigt het KGB de Westerse inlichtingendiensten ervan dat zij trachten de politiek van perestroika uit te buiten "om politieke oppositie tegen het socialisme te kweken en de Sovjetstaat van binnenuit te ondermijnen".
25. Bij het afsluiten van dit kwartaaloverzicht werd bekend dat Canada en de Sovjet-Unie verzeild waren geraakt in een "uitwijzingsslag". Aan het slot van de topconferentie van de zeven grootste industrielanden in Toronto maakte de Canadese premier MULRONEY op 21 juni bekend dat zijn land 17 Sovjets persona non grata had verklaard wegens spionage-activiteiten. In de daaropvolgende dagen werden achtereenvolgens 14 Canadezen persona non grata verklaard door de Sovjet-Unie en nog eens 2 Sovjets door Canada, dat tevens besloot het aantal geaccrediteerde Sovjets in Canada te verminderen met drie. Op 27 juni kwam voorlopig een einde aan deze "uitwijzingsslag" toen de Canadese minister van Buitenlandse Zaken Sovjet-ambassadeur R mededeelde dat Canada de visa van de arbeiders aan het nieuwe Sovjetconsulaat in Montreal zou intrekken als de Sovjet-Unie het locale personeel van de Canadese ambassade in Moskou niet toe zou staan weer aan de slag te gaan. De internationale pers heeft zeer veel aandacht besteed aan deze affaire.

Het afgelopen kwartaal overziend kan gesteld worden dat de door partijleider GORBACHOV c.s. geïntroduceerde politiek van glasnost en perestroika tot dusverre niet geleid heeft tot een vermindering van de activiteiten van met name de Sovjetrussische inlichtingendiensten.

Zowel veiligheidsexperts als ter zake deskundige journalisten zijn van mening dat er veeleer sprake is van een duidelijke toename van deze activiteiten.

In haar boek "KGB, die Macht im Untergrund" stelt Astrid von B dat het KGB na de CPSU de machtigste instelling van de Sovjet-Unie is.

Deze positie stelt het KGB in staat om zich nationaal en internationaal te doen gelden, hetgeen ook in deze verslagperiode weer is gebleken, getuige o.a. de spionage-affaires in Canada, West-Duitsland, Zwitserland, Groot-Brittannië en een aantal andere landen.

Te vrezen valt dat deze tendens zich ook in de komende periode zal voortzetten.

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

Europa Instituut in de Sovjet Unie

Onlangs is gebleken dat er binnen de Sovjetacademie van Wetenschappen - naast ondermeer het bekende Amerika Instituut van Georgiy A. G. en het Afrika Instituut van Anatoliy G. - een nieuw "regionaal" instituut is opgericht dat zich specifiek moet bezighouden met de bestudering van ontwikkelingen in de Europese regio. Het nieuwe Europa Instituut staat onder leiding van Vitaliy Z. , tot voor kort een van de plv. hoofden van het Amerika Instituut. Het ziet er naar uit dat het Kremlin met behulp van dit instituut effectiever hoopt te kunnen inspelen op ontwikkelingen in West-Europa.

De oprichting

Op 22 maart jl. kwam het persbureau Tass met een bericht over een bijeenkomst in Moskou van Britse en Sovjetrussische Buza-functionarissen, waar van gedachten was gewisseld over planning op het terrein van de buitenlandse politiek. In deze melding heette het dat de Britten eveneens ontmoetingen hadden gehad met medewerkers van de onder de Sovjetacademie van Wetenschappen vallende Instituten voor Afrikaanse Studies, voor Wereldeconomie en Internationale Relaties (IMEMO) en voor Europese Studies. Ongeveer een maand eerder, op 25 februari, bracht Tass een bericht over "consultaties" in Moskou rond hetzelfde onderwerp tussen Sovjetrussische Buza-medewerkers en vertegenwoordigers van het Franse ministerie van Buitenlandse Zaken. Ook toen was er sprake van een ontmoeting van laatstgenoemden met Sovjetwetenschappers op het terrein van de buitenlandse politiek. De enige naam die daarbij expliciet genoemd werd was die van Vitaliy Vladimirovich Z. , die Tass toen aanduidde als directeur van het Europa Instituut van de Academie.

Omdat voorzover bekend voor het eerst op 25 februari melding is gemaakt van het bestaan van het Europa Instituut, mag worden aangenomen dat de oprichting ervan moet hebben plaatsgevonden tussen deze datum en oktober 1987, toen de Sovjetpers Z. nog opvoerde als een van de plv. hoofden van het Amerika Instituut. Een en ander komt overigens niet helemaal onverwacht, want enige jaren geleden circuleerden er al geruchten over het voornemen een Academie-instituut voor West-Europa op te zetten.

De taken van regionale Academie-instituten.

De taken van het nieuwe Europa Instituut zullen in grote lijnen niet afwijken van die van de andere "regionale" Academie-instituten. Het Amerika-instituut van A. G. is daarvan het meest bekende, maar daarnaast moeten ook het Afrika-Instituut, het Instituut voor Latijns-Amerika en dat voor het Verre Oosten genoemd worden. Op het eerste oog is men geneigd daarbij ook te denken aan de (eveneens binnen een bepaalde regio actieve) instituten voor "Oriental" en voor "Slavic and Balkan Studies", waarvan de eerste zich bezighoudt met historische, filoso-

fische, sociologische, economische en vooral ook taalkundige studies en de tweede met de bestudering van de historische en culturele relaties tussen de Slavische volkeren en die van de Balkan. De twee laatstgenoemde instituten zijn echter onderdeel van de Afdeling Geschiedenis van de Academie van Wetenschappen en niet - zoals de vier eerdergenoemde instellingen - van de Afdeling Economie. Daarom zal het nieuwe instituut qua doelstelling en activiteiten vooral vergeleken moeten worden met een instituut als dat van A en niet met het Balkan- of het Oriëntaalse Instituut. Een reden temeer daarvoor is het feit dat Vitaliy Z als "corresponderend lid" deel uitmaakt van de Economische Academie-afdeling, wat erop wijst dat het door hem geleide instituut daar dan ook onder valt. Dit houdt in dat verwachtingen over de activiteiten van het Europa Instituut het veiligst gebaseerd kunnen worden op grond van wat bekend is over de andere instituten van de Economische Afdeling. Het blijkt dat deze zich vooral richten op de economieën van de te bestuderen regio's, maar ook op de sociale en politieke omstandigheden, de internationale politiek en relaties, de geschiedenis en de cultuur.

Van het Amerika Instituut is bekend dat het in december 1984 naast een aparte afdeling voor Canada in ieder geval vijf onderdelen telde voor de bestudering van de Verenigde Staten, te weten een economische afdeling, een voor binnenlands politieke ontwikkelingen en sociale problemen, een voor het buitenlandse beleid, een voor militair-politieke aangelegenheden en een voor 'ideologie'. Binnen deze laatste afdeling maakte men o.a. studie van zaken als Publieke Opinie, Massamedia en Cultuur.

In totaal wordt het AI -instituut bemand door tussen de 300 en 400 personen, die zich volgens insiders bezighouden met het compileren van informatie uit dagbladen, tijdschriften en andere open bronnen en voorts met wetenschappelijk onderzoek. Het door het instituut verwerkte en bewerkte materiaal gaat als achtergrondinformatie naar het International Department van het CC-CPSU, naar het ministerie van Buitenlandse Zaken en naar het KGB. Over de invloed van deze bijdragen op het feitelijk Sovjetbeleid ten aanzien van de Verenigde Staten bestaat geen duidelijkheid. Veel wijst er op dat er bij de presentatie van het nieuwe, pragmatische beleid van GORBACHEV effectiever dan voorheen gebruik gemaakt wordt van de binnen het instituut aanwezige kennis van de Amerikaanse samenleving en mentaliteit. Met name op het terrein van public relations en propaganda heeft het Kremlin kennelijk zijn winst met deze kennis gedaan, gelet bijvoorbeeld op de manier van optreden van GORBACHEV tijdens diens bezoek aan de Verenigde Staten en de reclame-campagne rond het verschijnen van het "Perestroika"-boek.

Dat wetenschapsbeoefening een belangrijke opdracht is voor het Amerika Instituut blijkt uit het feit dat het elk jaar een aantal (in 1982: 10 a 12) wetenschappelijke boeken laat verschijnen, dat het een postdoctoraal opleidingsprogramma biedt en het recht heeft hogere academische titels (Candidaat en Doctor) toe te kennen. Het blijkt ook uit het feit dat met een zekere regelmaat instituutsmedewerkers kunnen worden geïdentificeerd als auteurs van wetenschappelijke artikelen in Sovjet-tijdschriften of als deelnemers aan (ook internationale) wetenschappelijke conferenties. De inbreng van zulke conferentiedeelnemers beperkt zich in vele gevallen niet tot het strikt wetenschappelijke maar komt dikwijls dichtbij rechtstreeks lobbyen voor het Sovjetbeleid. Volgens eerder genoemde insiders is dit trouwens een van de bijkomende taken voor de instituutsmedewerkers en is het instituut niet alleen opgericht om informatie te verzamelen over de Verenigde Staten, maar juist ook om

goede mogelijkheden te creëren voor het aanknopen van relaties met Amerikaanse wetenschappers en propaganda te maken voor het Sovjetbeleid. Het is overigens niet alleen in het kader van wetenschappelijke contacten dat instituutleden actief zijn op propagandistisch terrein. In dit verband kan gedacht worden aan de optredens van Georgiy A. [] voor Westerse massamedia om bijvoorbeeld het Sovjetstandpunt terzake van ontwapeningsproblemen toe te lichten.

De veronderstelde taken van het Europa Instituut.

Een voorlopige taakstelling voor het Europa Instituut lijkt aan de hand van dit alles geformuleerd te kunnen worden. In aanmerking genomen dat het hier gaat om een aan de Economische Academie-afdeling opgehangen instituut, kan men ervan uitgaan dat het zich in het bijzonder zal bezighouden met de bestudering van de economische ontwikkeling binnen Europa, maar ook met de binnen- en buitenlandse politiek van de West-europese landen, hun onderlinge verhoudingen en de relaties tot de Verenigde Staten. Daarnaast kan ook gedacht worden aan onderzoek van de sociale problemen binnen de regio en mogelijk de culturele verschillen.

Het feit dat eerst nu een Europa Instituut van de grond is gekomen, betekent niet dat aan de Westeuropese problematiek in het verleden geen aandacht zal zijn besteed. Dat gebeurde waarschijnlijk binnen het in 1956 opgerichte Instituut voor Wereldeconomie en Internationale Relaties (IMEMO), dat in het Sovjetsysteem het centrum is voor fundamenteel onderzoek op het terrein van de internationale relaties en de ontwikkelingen binnen de (wereld)economie, de politiek en de ideologie. Binnen dit raamwerk speurt men bij IMEMO naar methoden en middelen om de concrete economische en politieke belangen van de Sovjet Unie te behartigen. De oprichting van het Europa Instituut zal niet betekenen dat IMEMO met zijn onderzoeksactiviteiten op deze terreinen in de Europese regio zal stoppen. Immers, IMEMO schijnt - ondanks de oprichting in 1967 van het Amerika Instituut van A. [] - nog altijd een eigen 'Afdeling Verenigde Staten en Canada' te hebben. Dit wijst op een taakverdeling tussen beide Academie-onderdelen, die ook wel zal gelden tussen IMEMO en het nieuwe Europa Instituut. Mogelijk zal IMEMO juist meer armslag krijgen voor zijn specifieke opdracht nu andere taken overgenomen worden door het nieuwe instituut onder leiding van Z. []. Misschien zal het Europa Instituut enige functionarissen overnemen van het 'IMEMO-centrum voor Westeuropese Studies' of van de 'Afdeling Scandinavische Aangelegenheden', wat niet hoeft te betekenen dat deze onderdelen volledig zullen verdwijnen. Voor het overige zal het wellicht een aantal medewerkers van het Amerika Instituut aantrekken en wat personeel werven onder het (lagere) Buza-kader en uit de journalistiek, zoals ook het Amerika Instituut deed na zijn oprichting in 1967. In elk geval zal de oprichting van het Europa Instituut leiden tot meer aandacht voor ontwikkelingen in West-Europa met als doel dat het Kremlin daarop beter kan inspelen. Het is niet uitgesloten dat eerste plv. Buza-minister KOVALEV dit op 4 november 1987 in gedachten had toen hij in een toespraak voor medewerkers van zijn ministerie zei dat modernisering van de Sovjetdiplomatie onmogelijk is zonder aansluiting te zoeken bij de wetenschap. En dan wel wetenschap, die zich enerzijds moet bezighouden met het onderzoek naar de effectiviteit van de Sovjetrussische diplomatie en anderzijds alternatieve ideeën en concepten moet leveren.

Naar analogie van wat bekend is over de andere Academie-instituten kan aangenomen worden dat de medewerkers van het Europa Instituut de bijkomende opdracht hebben relaties aan te knopen in de wetenschappelijke wereld van West-Europa en daarin geaccepteerd te raken om vanuit die positie te lobbyen voor het Sovjetbeleid. Dit soort propaganda-activiteiten is natuurlijk geen nieuw fenomeen en er zal dus hoogstens sprake zijn van een toename in intensiteit op specifieke en eventueel nieuwe actieterreinen.

Een meer exacte formulering van de taken voor het nieuwe instituut is op dit moment niet te geven. Daarvoor zal eerst inzicht moeten zijn verkregen in de structuur en bezetting van het instituut en in de activiteiten die het ontplooit. Wat dit laatste betreft is er, behalve de in de aanhef genoemde ontmoetingen met Franse en Britse Buza-functionarissen, tot nu toe alleen bekend geworden dat het Europa Instituut op 14 april jl. - aldus het persbureau Tass - een Nederlandse delegatie van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer in Moskou heeft ontvangen.

Het VCN; orthodox communisme in Nederland

Eind jaren zeventig begin jaren tachtig krijgen "vernieuwers" binnen de CPN steeds meer invloed. Zij zijn partijleden uit andere dan de traditionele CPN-milieus, beter opgeleid en zeer maatschappijkritisch, ook in de richting van die landen waar het reële socialisme de maatschappijgrondslag vormt.

Het gevolg van deze invloed is dat bepaalde zekerheden, waar een orthodox communistische partij voor staat, in de CPN kritisch tegemoet worden getreden en nieuwe maatschappelijke verschijnselen, zoals het feminisme, een steeds belangrijker rol gaan spelen in het partijgebeuren.

Dit leidt in 1982 tot een reactie van orthodoxen binnen de CPN die zich verenigen in een "Horizontaal Overleg van Communisten" (HOC) met als doelstelling de CPN weer terug te krijgen op het rechte spoor.

Deze situatie sleept zich voort tot februari 1984. In die maand vindt een buitengewoon partijcongres plaats dat een nieuw beginselprogramma vaststelt. Sommige orthodoxen willen de eenheid in de CPN tegen elke prijs bewaren en trachten het HOC achter zich te krijgen door voor te stellen dat de CPN zich in haar maatschappijbeoordeling en politiek optreden baseert op het "revolutionaire marxisme".

Dit streven faalt omdat veel orthodoxen zich niet kunnen verenigen met dat voorstel, het gaat hen niet ver genoeg.

Uiteindelijk wordt in november 1985 besloten tot de oprichting van het Verbond van Communisten in Nederland (VCN) als zelfstandige communistische partij. De oprichters zijn van mening dat de CPN al lang geen marxistisch-leninistische partij meer is.

Het VCN start met duizend leden; de twee-wekelijkse uitgave van het VCN, "Manifest", telt zo'n tweeduizend abonnee's. Ondanks het feit dat het VCN communisten herbergt die menen "zuiver" in de leer te zijn, blijft waarneembare erkenning van het VCN als communistische partij door de CPSU en andere Oosteuropese CP-en uit. De indruk bestaat dat die partijen het VCN zien als een geval van schadelijke splintervorming zonder politieke toekomst.

Het VCN thans.

De laatste maanden vertoont het VCN zieldogende trekken. Hiervoor zijn meerdere oorzaken aan te voeren, te herleiden tot twee hoofdoorzaken: gebrekkige leiding enerzijds en een andere politieke opstelling van de CPN anderzijds.

De gebrekkige leiding uit zich in verschijnselen als :

- onderlinge strijd en naijver in de partijtop die deels betrekking hebben op (bestuurlijk) verschil van inzicht, deels een gevolg zijn van botsende persoonlijkheidsstructuren; - te weinig voeling met de achterban;

Slecht bezochte vergaderingen, bijeenkomsten en scholingen worden zonder veel ophef geaccepteerd. Redenen voor de absentie worden niet of nauwelijks onderzocht dan wel ter discussie gesteld. Tijdens bijna iedere vergadering wordt geklaagd over de financiële stand van zaken en wordt colporter met "Manifest" tot hoogste doelstelling verheven. De meest scholingen worden gegeven door prominenten die zelf niet goed raad weten met bepaalde begrippen of deze niet kunnen toepassen op actuele situaties. Vakbonds- en bedrijvenwerk wordt opgehangen aan enkelingen terwijl juist hier inzet van veel mensen noodzakelijk is om gestalte te geven aan de voorhoederol van de partij;

- een opstelling van het partijbestuur die soms te autoritair is en in andere gevallen te gelaten.

Een duidelijk voorbeeld van een te autoritaire opstelling viel waar te nemen bij de voorbereidingen die binnen het VCN werden getroffen voor een conferentie over het thema "Flexibilisering van de Arbeidsverhoudingen", welke op 4 juni j.l. in de Meervaart te Amsterdam werd gehouden.

Het district Rotterdam van het VCN had al eerder een rol vervuld bij soortgelijke evenementen en werd ook nu belast met de werkzaamheden ter voorbereiding van de conferentie. De partijleiding bepaalde echter niet alleen welke werkzaamheden uitgevoerd moesten worden doch ook de wijze waarop en bleek niet bereid enige vorm van overleg met het district aan te gaan. Het partijbestuur beriep zich hierbij op het principe van het democratisch centralisme, waarin o.m. wordt bepaald dat besluiten van hogere organen bindend zijn voor lagere. De onwil tot overleg stuitte op zoveel weerstand dat het VCN-district Rotterdam de gegeven opdracht weigerde uit te voeren, verscheidene leden voor het lidmaatschap bedankten en het district als ter ziele gegaan beschouwd moet worden.

Zo gebrekkig als de activiteiten zich manifesteren waar het de leiding van de achterban betreft, zo actief is de partijleiding in het aanknopen van internationale contacten.

Een hoogtepunt betreft een bezoek van internationaal secretaris Jan N en Manifest-redakteur Rik M van 2 tot 5 juni aan de PLO in Tunis. Naast het bijwonen van de herdenking, georganiseerd naar aanleiding van de dood van de tweede man van de PLO, Aboe J , spraken de beide VCN-vertegenwoordigers ook apart met Yasser ARAFAT. De achtergrond van Rik M

zal zeker tot deze audiëntie hebben bijgedragen. Blijkens een artikel in "Manifest" van 9 juni 1988 acht het VCN zich in ieder geval, waar het deze gebeurtenis betreft, gelijkgeschakeld met andere grote communistische partijen aanwezig bij eerdergenoemde herdenking.

Als uitvloeisel van dit bezoek valt verhoogde activiteit voor solidariteit met de PLO te bespeuren. Onder meer is het consigne gegeven zich te manifesteren in afdelingen van het Palestina-comite en het vormen van initiatiefgroepen ter ondersteuning van de Palestijnse opstand in de bezette gebieden.

Vanaf de oprichting bestaan er al informele contacten met de CPSU. Contacten die tot stand komen door bezoek van individuele VCN-leden aan de Sovjet-ambassade, door VCN-leden die deel uitmaken van delegaties die de Sovjet-Unie bezoeken of middels "toeristische bezoeken" van VCN-ers aan de Sovjet-Unie. Tot formele erkenning van het VCN zal de CPSU niet overgaan omdat dit de door haar gewenste eenheid van communisten niet zal bevorderen.

VCN - CPN

De CPN is vanzelfsprekend een niet weg te denken factor in de ontwikkeling van het VCN.

Het kan de leden van het Verbond niet zijn ontgaan dat de CPN met name meer dan in het verleden contacten wil onderhouden met de internationale communistische beweging. Een bezoek van een CPN-delegatie onder leiding van voorzitter IZEBOUD aan de Oostduitse SED, op hoog niveau ontvangen en met veel publiciteit omgeven, trok in dit verband aandacht.

Evenzeer is van betekenis dat CPN-prominenten openlijk of achter de schermen ijveren of zich uitspreken voor hereniging van communisten. Zo schreef Marcus BAKKER in het mei-nummer van het CPN-kaderblad "Politiek en Cultuur": "Weinigen zullen nog begrijpen wat de communisten nog uit elkaar houdt. Niet de regeringspolitiek, niet sociale strijd, niet de vredesproblematiek en ook niet de sympathieke belangstelling voor wat in de Sovjet-Unie gaande is". Hij stelt verder dat de huidige splitsing eerder in stand wordt gehouden door prestigekwesties en merkt tenslotte op dat een krachtige communistische partij voorwaarde is voor "progressieve machtsvorming".

Er valt voorshands slechts te speculeren of CPN en VCN elkaar zullen vinden. BAKKER lijkt gelijk te hebben wanneer hij veronderstelt dat vooral prestigekwesties, i.c. persoonlijke tegenstellingen, hereniging in de weg staan. Maar waar het merendeel der VCN-leden afkomstig is uit de CPN en deze partij bovendien node de rug heeft toegekeerd, werkt de huidige stand van zaken in ieder geval verlamdend op de ontwikkeling van het VCN.

Overigens zou, naar verluidt, het VCN wel financieel worden gesteund door de CPSU.

Ook de jongerenafdeling van het VCN, de Communistische Jeugd Bond (CJB), onderhoudt contacten met de Sovjet-Unie; in augustus zal in Moskou een samenwerkingsovereenkomst worden gesloten met de KOMSOMOL, de communistische jongerenorganisatie.

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

Anti-militaristisch verzet versnipperd

De differentiatie en verbrokkeling, die zich de afgelopen tijd in De Beweging in het algemeen al aftekende, is thans ook duidelijk zichtbaar geworden in anti-militaristische kringen. Het ontbreken van een samenbindend actieonderwerp bevordert dit proces.

Jarenlang is de zogenaamde kruisraketten kwestie het belangrijkste inspirerende en samenbindende element van de anti-militaristische beweging geweest. Omdat de plaatsing van deze wapens definitief van de baan is wordt - zoals in het vorige kwartaaloverzicht werd aangegeven - naarstig gezocht naar nieuwe mobiliserende actiedoelen. Behalve met periodieke acties bij (veronderstelde) kernwapeninstallaties wordt dit momenteel met name gepoogd met activiteiten tegen Nederlandse betrokkenheid bij de Golf-oorlog. Het is nu al duidelijk dat dergelijke acties slechts een fractie van de voorheen tegen Woensdrecht te hoop lopende anti-militaristen in het geweer weet te brengen.

Met name het in 1985 tot stand gekomen landelijk samenwerkingsverband BONK (Burgerlijke Ongehoorzaamheid en Non-Coöperatie) is het slachtoffer geworden van het ontbreken van een aansprekend actie-item na de sluiting van het INF-accord. Deze organisatie, die toch al te kampen had met een verminderend ledental, teruglopende actiebereidheid en interne meningsverschillen is hierdoor dermate in het slop geraakt dat jongstleden mei besloten werd de landelijke structuur op te heffen. Enkele lokale BONK-kernen zullen, zelfstandig of in samenwerking met lokale geestverwanten, de activiteiten voortzetten.

Eerder dit jaar (in maart) werd het Landelijk Overleg van de basisgroepen tegen kerngeweld en militarisme opgeheven. Ook in dit geval was het gemis aan een solide basis om te participeren in landelijk georganiseerde activiteiten de hoofdoorzaak van de opheffing. De regionale verbanden van basisgroepen blijven vooralsnog in stand. De nieuwe naam waar deze groepen zich nu mee tooien ("Aktivisten tegen") zijn een uitdrukking van de hoop dat men het actieterrein kan verbreden en (dus) weer mensen op de been kan krijgen.

Behalve op landelijk niveau vallen er ook onder regionale en plaatselijke groepen slachtoffers van de malaise in het anti-militaristische verzet. Sommige groepen verdwijnen geluidloos, andere - zoals de voornamelijk in de noordelijke regio opererende "Mobiele Antimilitaristen" - vallen uiteen door onenigheid over actiedoelen en -methodieken.

Wat resteert is een gefragmenteerde en in de denkwijze omtrent de te volgen strategie verdeelde anti-militaristische beweging. Alleen op ad hoc-basis weet men elkaar nog te vinden voor gezamenlijke activiteiten.

Een en ander impliceert echter allesbehalve de totale ineenstorting van het anti-militarisme. Het totaal aantal deelnemers is weliswaar sterk gedaald doch zeker de kwalitatief hoogstaande (lees: harde en inventieve) acties zullen onverminderd door blijven gaan. De gemotiveerdheid van de plegers van dit soort, meestal conspiratief voorbereide, verzetsuitingen staat hiervoor borg.

Evident is dat de opsplitsing van de anti-militaristische samenwerkingsverbanden de controle van de overheid op dergelijke activiteiten bemoeilijkt.

IV. TERRORISME

Provisional Irish Republican Army (P.I.R.A.)

Op 1 mei 1988 vond in Limburg een tweetal terroristische aanslagen plaats.

Drie Britse militairen werden, gezeten in hun auto op een parkeerplaats te Roermond, onder automatisch vuur genomen. Een militair vond hierbij de dood, de twee anderen raakten gewond.

Te Nieuw Bergen ontplofte een bom, die was geplaatst onder de auto van drie andere Britse militairen. Hierbij vielen twee doden en werd de derde militair zwaar gewond in het ziekenhuis opgenomen.

De P.I.R.A. claimde beide aanslagen, waarbij zij aankondigde door te zullen gaan met het plegen van aanslagen op Brits militair personeel op het vasteland van Europa.

Deze bijdrage aan het kwartaaloverzicht handelt niet over de technische bijzonderheden van deze aanslagen of het justitieel onderzoek hiernaar.

Getracht zal worden een bevredigend antwoord te geven op de volgende vragen:

1. Is er een tendens in de aanslagen waar te nemen?
2. Heeft de P.I.R.A. haar modus operandi gewijzigd?
3. Wat is de dreiging op korte termijn?

Tendens in de aanslagen

Wanneer de terroristische aanslagen van de P.I.R.A. op het Europese continent in beschouwing worden genomen, dan is er een opmerkelijke tendens waar te nemen.

De eerste serie vond plaats in 1973. Op enkele Britse militaire bases in de B.R.D. werden bommen geplaatst en vanuit Brussel werden bombrieven verstuurd.

In de periode 1978-1980 werden twintig, zowel succesvolle als mislukte, aanslagen geteld. De slachtoffers varieerden van ambassadeur tot korporaal (Ambassadeur SYKES in Den Haag, Kolonel COE in Bielefeld en een Britse militaire band in Brussel).

Begin 1987 werd bekend dat de P.I.R.A. opnieuw aanslagen voorbereidde op het Europese continent.

De eerste actie vond plaats in maart 1987 in Rheindahlen waar bij de officiersmess van het General Headquarters een autobom ontplofte. Deze aanslag werd door de P.I.R.A. als een mislukking beschouwd, omdat bij de actie geen Britse soldaten werden gedood.

Een tweede mislukking vormde de ontdekking in januari 1988 van een auto met materiaal voor een zware autobom (110 kg. Semtex) in een garage in Brussel. De belangrijkste tegenslag was echter het mislukken van de aanslag die begin maart in Gibraltar had moeten plaatsvinden op een militaire band. Drie P.I.R.A.-activisten werden door een Britse militaire eenheid gedood.

Wijziging modus operandi

De behoefte aan succes - een aanslag op het continent levert meer publiciteit op dan meerdere aanslagen in Noord-Ierland - gecombineerd met een intern onderzoek naar de oorzaken van het falen van de geplande aanslag in Gibraltar, heeft de P.I.R.A. doen besluiten haar modus operandi te wijzigen.

Uit de aanslagen gepleegd op 1 mei 1988 in Nieuw Bergen en Roermond en de bomplaatsing in Bielefeld blijkt dat de P.I.R.A. voorlopig is afgestapt van het gebruik van autobommen bij objecten en is overgegaan op het inzetten van "kleine bommen" en het gebruik van automatische wapens.

Dreiging

Gezien de publiciteit die volgde op de succesvolle terroristische aanslagen in Nederland, wordt er vanuit gegaan dat het P.I.R.A.-hoofdkwartier ertoe zal besluiten opdracht te geven met dergelijke operaties op het Europese continent door te gaan.

De P.I.R.A. heeft in haar claim van de aanslagen in Nieuw Bergen en Roermond aangekondigd dat zij door zal gaan met het plegen van aanslagen op Brits militair personeel op het vasteland van Europa en daarbij zoveel mogelijk slachtoffers zal maken. Aanslagen van de P.I.R.A. tegen goed beveiligde doelen worden niet uitgesloten, maar het is meer voor de hand liggend dat de P.I.R.A. in de nabije toekomst, aangemoedigd door de succesvolle aanslagen tegen ongewapende soldaten zal doorgaan met acties tegen "soft targets". Officiële vertegenwoordigers van de Britse regering, zoals ambassadeurs, consuls-generaal en militaire attache's zullen, indien zij geen persoonsbeveiliging genieten, door de P.I.R.A. als "soft targets" beschouwd worden en derhalve bestaat tegen hen eveneens een hoge dreiging.

Conclusie

De reeds bestaande hoge P.I.R.A.-dreiging is de afgelopen tijd toegenomen. De aard van de aanslagen heeft zich gewijzigd van het gebruik van (auto-)bommen tegen concentraties Britse militairen in het gebruik van kleinere bommen en automatische wapens tegen individuele Britse militairen tijdens hun vrije tijd. Aangemoedigd door het succes van de laatste aanslagen zal de P.I.R.A. op deze wijze doorgaan.

RaRa

Op 11 april j.l. werden acht personen aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij aanslagen, die met name onder de naam RaRa werden geclaimd. Hiermee lijkt een (voorlopig) einde gemaakt te zijn aan een reeks van vaak spectaculaire aanslagen in de periode 1984 - 1988, waarbij vooral die op vestigingen van de MAKRO (SHV-concern) in het oog sprongen.

Het opsporingsonderzoek naar de dadergroep achter deze aanslagen werd begin 1987, na de RaRa-aanslag op de MAKRO-vestiging te Nuth, voortvarend ter hand genomen

In de loop van 1987 konden verbanden gelegd worden tussen een dertiental aanslagen, die vrijwel alle gekenmerkt werden door eenzelfde ideologische drijfveer. Ook kon een dadergroep geduid worden, bestaande uit ex-Onkruid-aanhangers.

RaRa contra SHV/MAKRO

In september 1985 vond de eerste door RaRa (Revolutionaire Anti Racistische Axie) geclaimde aanslag plaats.

Er werd brand gesticht bij de MAKRO-vestiging in Duivendrecht, waardoor een miljoenenschade werd aangericht.

De onder andere bij het A.N.P. te Utrecht bezorgde claimbrief bleek goed opgebouwd en gedocumenteerd. De schrijver wist zijn standpunten helder, bondig en terzake te verwoorden. De aanslag werd niet alleen in verband gebracht met het verzet tegen het apartheidsregime in Zuid-Afrika doch werd geplaatst in het bredere verband van de strijd tegen het wereldwijde imperialisme.

Men wilde het verzet tegen Apartheid steunen door "hier - in het imperialistische westen - al die economische, politieke en militaire instituties aan te vallen die de onderdrukking hier en elders mogelijk maken".

Nadat in hetzelfde kader de aanslag op het Van LEER-concern te Amstelveen in juli 1986 was gepleegd, deed RaRa in december van dat jaar opnieuw van zich horen. Er werd in dezelfde nacht brand gesticht in de MAKRO-vestigingen te Duiven en te Duivendrecht. Bij de eerste aanslag werd voor miljoenen schade aangericht, bij de tweede bleef de schade beperkt. Terwijl bij de eerste RaRa-aanslag in september 1985 nog benzine werd gebruikt voor de brandstichting, bevatte de bom nu (MAKRO-Duiven) het bekende mengsel natriumchloraat en suiker. Bovendien werd een timer gebruikt.

De claimbrief, hoewel iets breedvoeriger, vertoonde duidelijke overeenkomsten met de claimbrief na de eerste RaRa-aanslag. Opnieuw werd in een sterk economisch getint verhaal verwoord dat de strijd voor bevrijding van Zuid-Afrika onderdeel is van de anti-imperialistische strijd.

Korte tijd later, op 10 januari 1987, brandde de MAKRO-vestiging te Nuth geheel af. De brand bleek aangestoken en werd opnieuw geclaimd door RaRa, dit keer met een afwijkende, zeer korte claimbrief. Na deze aanslag trok het SHV-concern haar belangen terug uit Zuid-Afrika, waarna RaRa haar actiedoel verlegde naar SHELL.

Begin 1987 kreeg RaRa ongezouten kritiek van de zijde van o.a. de AABN (Anti Apartheids Beweging Nederland) en het KZA (Komitee Zuidelijk Afrika): de brandstichtingen bij de MAKRO zouden contra-productief werken in de anti-apartheidsstrijd.

In een reactie in BLUF! stelde RaRa duidelijk geen boodschap te hebben aan de afkeurende geluiden uit "gevestigd links". RaRa koos nu eenmaal welbewust voor confrontatie met het kapitalistisch/imperialistisch systeem en voor overschrijding van de grenzen van de parlementaire democratie. Het verwijt dat RaRa repressie van de Staat in de hand zou werken werd van de hand gewezen door repressie zeker in de huidige tijd te duiden als inherent aan het kapitalisme/imperialisme.

RaRa contra SHELL

In juni 1987 vonden twee RaRa-acties plaats tegen SHELL, te weten een bomaanslag op een SHELL-benzinestation te Nieuwegein en een aanslag op een aan SHELL gelieerd bedrijf te Alphen aan de Rijn, BOOT-olie. Vooral deze laatste aanslag waarbij een deel van de bedrijfsruimten in vlammen opging was gevaarlijk, omdat opslagtanks met 600.000 liter brandstof maar net gespaard bleven door de gunstige windrichting en het optreden van de brandweer. Bij beide acties werd dezelfde claimbrief gebruikt en deze vertoonde duidelijke overeenkomsten met eerdere RaRa-claims. Daarnaast bleken er tussen de gebruikte materialen bij de aanslag op SHELL-Nieuwegein en de aanslag op MAKRO-Duiven technische overeenkomsten.

In juli 1987 kreeg RaRa in BLUF! kritiek op haar acties tegen SHELL van de kant van de zogenoemde Vakgroep Taktiek en Strategie volgens wie Shell, als een der grootste multinationals, nimmer haar belangen uit Zuid-Afrika zou terugtrekken. De kritiek werd kennelijk ter harte genomen; in ieder geval werd de naam RaRa niet meer gebruikt terwijl de dadergroep een ander actie-doel koos.

Onderzoek

Medio 1987, toen inmiddels ook was duidelijk geworden dat de dadersgroep in kringen van de voormalige anti-militaristische werkgroep Onkruid gezocht moest worden, konden een dertiental misdrijven met elkaar in verband worden gebracht.

Inbraak Marokkaans Consulaat		Amsterdam
Aanslag Van HEUTZ Monument	(KOETOH REH)	Amsterdam
Brandstichting Deuss (JOC-OIL)	(Pyromanen tegen Apartheid)	Berg en Dal
Brandstichting MAKRO	(RaRa)	Duivendrecht
Inbraak observatieteam R.P.		Amsterdam
Brandstichting Van Leer	(RaRa)	Amstelveen
Aanslag P.T.T.-schotelantenne	(Revolutionaire Cellen- Commando Ins Blauwe Hinein)	Amsterdam
Aanslag I.O.C.-gebouw	(Revolutionaire Cellen- Commando Ins Blauwe Hinein)	Amsterdam
Brandstichting MAKRO	(RaRa)	Duiven
Brandstichting MAKRO	(RaRa)	Duivendrecht
Brandstichting MAKRO	(RaRa)	Nuth
Brandstichting SHELL	(RaRa)	Nieuwegein
Brandstichting SHELL	(RaRa)	Alphen a/d Rijn

De totale schade bedroeg circa f 150.000.000,—.

No Pasaran

Op maandag 25 januari 1988 werden op het dak van drukkerij ELBA te Schiedam jerrycans gevuld met benzine, een opvouwbare ladder en rugzakken met inhoud aangetroffen. Onderzoek van de politie Schiedam en de E.O.D. leerde dat het materiaal betrof voor zes brandbommen. Uniek was de vondst van een z.g. time-power unit, waarmee de volgorde van en interval tussen ontbranding van de brandbommen bepaald kon worden.

Dat de aanslag mislukte was te danken aan het afgaan van een stil alarm, waardoor het gebouw in de nacht van 24 op 25 januari door de politie werd gecontroleerd; de daders kozen het hazepad.

Aan de pers werd wel een 10 pagina's tellend communiqué verzonden van de hand van het "Revolutionair Commando No Pasaran", waarin de groep de naar haar mening werkelijke achtergrond verwoordt van de plannen tot invoering van het nieuwe uniforme Europese paspoort. Hoewel de overeenkomsten met eerdere claims van RaRa niet overduidelijk waren, kon wel een duidelijk verband worden gelegd met stukken die op een eind oktober 1987 te Arnhem gehouden congres "Solidariteit en Verzet" waren uitgereikt. Achter de organisatie van dit congres gingen ondermeer activisten, verdacht van RaRa-acties, schuil.

Bij het technisch onderzoek op het gerechtelijk laboratorium te Den Haag werden op onderdelen van de eerdergenoemde time-power unit vingerafdrukken aangetroffen van de ex-Onkruiter Rene R. , die al geruime tijd als hoofdverdachte te boek stond.

Aanhoudingen

Op 11 april j.l. werden te Amsterdam acht personen aangehouden, onder wie Rene R. die met , en geacht wordt de kerngroep van RaRa te vormen.

Bij de huiszoekingen werd vooral belastend materiaal met betrekking tot R. gevonden.

Resultaat van de huiszoeken was voorts dat duidelijk werd dat de groep-R voorbereidingen trof voor een aanslag naar aanleiding van de Palestijnse opstand in de door Israël bezette gebieden; het doelwit was naar alle waarschijnlijkheid een bedrijf dat zakelijke bindingen heeft met Israël.

Politiek-Ideologische visie

Uit de aan RaRa toegeschreven geschriften kan de volgende visie worden gedestilleerd.

Het vooral door multinationals gedragen kapitalistische systeem bevindt zich momenteel in een crisissituatie, die ingrijpende sociaal-economische veranderingen zowel mondiaal als nationaal nodig maakt. De bevolking van het "rijke westen" moet rijp gemaakt worden voor de invoering van nieuwe dure technologieën, terwijl de bevolking van de Derde Wereld door middel van een aangepaste imperialistische strategie zodanig beheerst moet worden dat zij bereid blijft tot het leveren van goedkope arbeid ten behoeve van arbeidsintensieve produktie. Vooral in West-Europa zouden multinationals de regeringen pressen tot het opheffen van onderlinge handelsbeperkingen teneinde een optimale infrastructuur te creëren voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën. Hierdoor dreigen individuele burgers aan een toenemende greep van hun overheid onderworpen te worden (introductie Europees paspoort, legitimatieplicht). Bovendien worden de dure arbeidskrachten in het westen als het ware gemodelleerd naar de behoeften van de multinationals. (langere of onregelmatiger werktijden, noodzaak van een hogere opleiding).

Tegen de achtergrond van de uitholling van de sociale voorzieningen, zal deze ontwikkeling in toenemende mate resulteren in "the survival of the fittest".

RaRa signaleert het ontstaan van een "onderklasse", bestaande uit maatschappelijk perspectieflozen. Vanuit deze "onderklasse", althans vanuit het meer bewuste deel ervan - de radicale delen van De Beweging - moet een werkelijk politieke tegenmacht ontwikkeld worden. Wanneer deze tegenmacht in staat is anderen de ware aard van het kapitalisme/imperialisme te laten zien en daarnaast kan tonen dat verzet te verkiezen is boven vervreemding en apathie en derhalve zeker niet zinloos is, zal uiteindelijk - in internationaal verband in solidariteit met onderdrukten in de Derde Wereld - het imperialisme vernietigd kunnen worden.

Het streven van RaRa is dan ook niet zozeer gericht op het vervullen van een exclusieve en elitaire voorhoede-rol.

Met een knipoog naar de achterban oordeelde men dat de strijd tegen racisme en apartheid onderwerp bij uitstek was van de aan bovenstaande theorie gerelateerde actiepraktijk.

De achtergrond van RaRa

RaRa behoort tot wat genoemd kan worden de anti-imperialistische tak van ex-Onkruid. Deze actiegroep ontwikkelde zich vanaf de jaren zeventig van een groepering, die zich in eerste instantie alleen verzette tegen de militaire dienstplicht tot een radicale actiegroep, die zich ging richten tegen de in hun visie onrechtvaardige en repressieve maatschappij, waarin niet alleen militaire maar ook

economische en politieke machten de rol van onderdrukker hebben. Door deze verbreding van maatschappelijke orientatie ontstond na 1985 binnen Onkruid-kring een ideologische scheiding van geesten, waarbij een deel van de activisten zich schaarde achter de "repressieve staat-gedachte" (verzet tegen leger, politie, justitie) en de nationale situatie als uitgangspunt bleef hanteren. Het andere deel der activisten beoordeelde dit als te beperkt, en wilde zowel de theorie als de actiepraktijk in een breder - internationaal - verband zien: men kreeg daarbij vooral belangstelling voor de internationale strijd tegen het imperialisme, de in hun ogen voor het kapitalisme immers noodzakelijke overheersing-c.q. beheersingsstrategie.

De aldus onstane anti-imperialistische tak van ex-Onkruid hield zich in de jaren na 1985 vooral in de anonimiteit op, hetgeen uiteraard zeker geldt voor het meest gewelddadige deel van deze anti-imperialisten, t.w. RaRa.

Alleen via claimbrieven na een uitgevoerde actie en een discussiestuk in BLUF!, werd de RaRa-ideologie wereldkundig gemaakt.

Toch heeft deze anti-imperialistische tak van ex-Onkruid niet geheel geïsoleerd gestaan van de rest van De Beweging. Dit zou immers ook in tegenspraak zijn met hun ideologie.

De contacten beperkten zich daarbij niet alleen tot Amsterdam; er waren relaties met gelijk gestemden in ondermeer Utrecht, Groningen, Den Bosch en Nijmegen.

Een groot deel van deze contacten in 1986 en 1987 vond plaats in het kader van de voorbereiding van een uiteindelijk in oktober 1987 te Arnhem gehouden congres Solidariteit en Verzet, waar gedurende enkele dagen gediscussieerd werd over het gedachtengoed dat zich in kringen van deze anti-imperialisten had ontwikkeld.

Het in 1986 ontstane gevoel van malaise en actiemoeheid binnen de verdeelde Beweging had een behoefte aan bundeling van krachten tot logisch gevolg. Inspelend op deze behoefte begon men in 1986 in discussiegroepen aan de voorbereiding van het congres, waar uiteindelijk de anti-imperialistische visie als stimulans voor het plegen van effectief verzet werd aangereikt. Dit congres liep uit op een mislukking. In de daarna vooral via BLUF! gevoerde discussie over het congres, werd duidelijk dat het grootste deel van De Beweging zich keerde tegen een alles omvattende anti-imperialistische ideologie, die enigszins smalend werd aangeduid als de "totaalstrijd".

Toch zijn naast RaRa binnen het anti-imperialistische kamp inmiddels een aantal groepen actief; het onderscheid met RaRa is vooral gelegen in de actie-praktijk.

Te noemen zijn:

- Ultimatium (Amsterdam)

Deze groep richt zich op de verzetsbewegingen in Midden- en Zuid-Amerika, die de anti-imperialistische (lees: anti-USA) strijd daadwerkelijk voeren.

Men stelt zich ten doel deze strijd h.t.l. te ondersteunen, vooral door propaganda via publicaties in De Beweging-media.

- Slagerzicht/Frontline info (Amsterdam)

De boekhandel Slagerzicht vestigde zich na een verhuizing van Groningen naar Amsterdam in hetzelfde pand als Frontline info, om meer aansluiting te krijgen met aanhangers van de anti-imperialistische zienswijze.

De boekhandel verspreidt lectuur over het extreem linkse verzet tegen het imperialisme en patriarchaat, met name in West-Europa. Frontline info is een persbureau, dat actie-informatie uit binnen- en buitenland verzamelt en voor publicatie bij de geëigende bladen aanbiedt; zo zorgden zij voor de publicatie van de RaRa-claimbrieven in buitenlandse actiebladen.

- De Wilde Roos (Amsterdam)

Dit informatiecentrum is het initiatief van een aantal vrouwen, die afkomstig zijn uit Onkruid en actief waren in Ultimatum. De aanleiding tot dit initiatief werd gevormd door de discussies over imperialisme en patriarchaat op het congres Solidariteit en Verzet. Het centrum richt zich op het vrouwelijk aspect in een anti-imperialistische strijd en is actief op allerlei terreinen zoals I.M.F., vluchtelingen en genen-technologie.

Een voorlopig einde is gemaakt aan de reeks aanslagen van een groep, die zich ideologisch steeds meer verdiepte en die bovendien in staat bleek (brand-)bommen steeds professioneler te vervaardigen; het gevaar van verder afglijden naar vormen van terrorisme, zoals we die kennen uit de ons omringende landen, was aanwezig. Hoewel de arrestaties geleid hebben tot brede steun vanuit De Beweging zijn er geen aanwijzingen dat de actie-methodiek van RaRa breder aangehangen wordt dan voorheen.

De mogelijkheid blijft echter aanwezig dat de inmiddels vrijgelaten RaRa-verdachten opnieuw tot gewelddadige acties zullen overgaan, hoewel zij zich momenteel nog vooral bezighouden met het organiseren van solidariteit met de nog immer gedetineerde Rene ROJ .

=====

SIKHS

Sinds het begin van dit jaar zijn in de Indiase deelstaten: Haryana en Punjab al meer dan duizend mensen gedood bij gewelddadige acties van Sikhs.

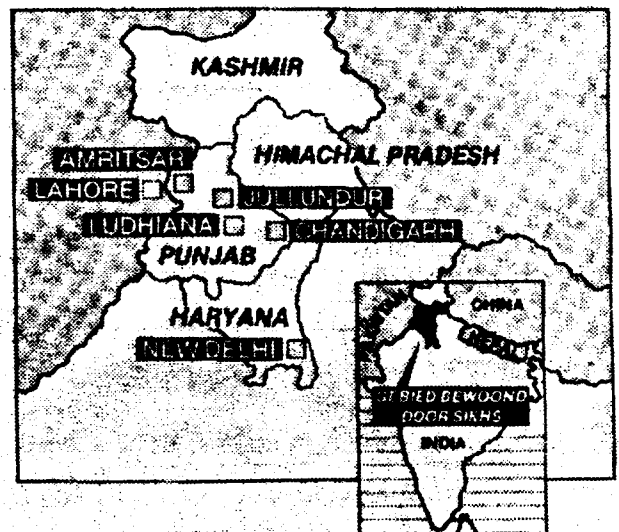
Op 22 mei 1988 hielden in Nederland wonende Sikhs een demonstratie voor de Indiase Ambassade om te protesteren tegen de recente inval van het Indiase leger in de Gouden Tempel. Deze zomer is het twee jaar geleden dat in Nederland wonende Sikhs een afdeling van de International Sikh Youth Federation hebben opgericht. In onderstaand overzicht zal aandacht geschonken worden aan de geschiedenis, organisaties en doelstelling van het Sikh-extremisme.

Algemeen

Sikhs (= leerlingen) vormen een eind 15e eeuw gestichte en thans + 10 miljoen zielen tellende religieuze gemeenschap in het noordwesten van India. De stichter en eerste guru (= leraar) van de gemeenschap, Nanak (1469-1539) streefde naar een verzoening en vermenging van hindoeïsme en islam. De Sikh religie kent een God (Hari) en aanvaardt de leer van de wedergeboorte. Zij verwerpt het kaste-systeem en uitgebreid religieus ceremonieel. Veel waarde wordt gehecht aan gehoorzaamheid aan de geboden van God, het gebed en het prijzen van Gods naam. De Sikhs zijn tegen sterke drank en tegen roken. De leiding van de gemeenschap berustte na Nanak achtereenvolgens bij 9 andere guru's. De tiende guru, Gobind, overleed in 1708. Op zijn bevel werd de heilige schrift van de Sikhs, de Adi-Granth, de eeuwige guru van de gemeenschap.

Nadat guru Arjun in 1606 op instigatie van de mogolkeizer Jahangir was doodgemarteld, is er sprake van een radicalisering onder de Sikhs. Met name door toedoen van Gobind werden de Sikhs militanter en gingen zij zich op militaire wijze organiseren. Er kwam een religieus-militaire kerngroep, de Khalsa, aan haardracht en toegevoegde naam Singh (= leeuw) herkenbaar. Tot na 1740 werden de Sikhs door moslemse gouverneurs vervolgd. Na 1761 gelukte het de Sikhs een rijk te vestigen in het noordwesten van India, dat na de zogenaamde Sikh-oorlogen in de 19e eeuw door de Britten werd geannexeerd.

De Sikhs bezitten bijzondere kwaliteiten voor de militaire dienst. In de loop der jaren hebben Sikhs steeds belangrijke posten bekleed in het leger,

bij de politie en in het ambtenarenapparaat. Eveneens groeide het besef dat een Sikh zijn religie pas in de meest zuivere vorm kan beleven in een vrije en onafhankelijke Sikh-staat (Khalistan).

Niet alleen de verdeeldheid tussen Sikhs en Hindoes, maar ook de verdeeldheid tussen gematigde en extremistische Sikhs onderling, zijn sedert het begin van de jaren '80 oorzaak van een niet aflatende stroom aanslagen in de Indiase deelstaat Punjab.

Het extremisme bereikte een climax in 1984, toen militante Sikhs onder leiding van de priester Sant Jarnail SINGH B' , het heiligdom van de Sikhs, de Gouden Tempel in Amritsar, hadden omgebouwd tot een zwaarbewapende veste. Het Indiase leger zag zich genoodzaakt in te grijpen. Dit leidde tot de bestorming van de Gouden Tempel, waarbij op dit voor Sikhs heilig terrein, vele doden vielen. De Sikhs wreekten zich met de moord op Indira GANDHI door twee van haar Sikh-lijfwachten. Daarmee bereikte de verwijdering tussen Sikhs en Hindoes een hoogtepunt en vond een aantal moordpartijen plaats tussen Hindoes en Sikhs.

Organisaties van Sikhs

Een tiental organisaties is, verspreid over de gehele wereld, actief voor de zaak van de Sikhs. Belangrijkste doel is het verwezenlijken van een vrij Khalistan om de Sikh-religie op de meest zuivere manier te beleven, waarbij ook meespeelt dat dit vruchtbare deel van India de Sikhs economisch voordeel op kan leveren.

Middelen om dit doel te bereiken zijn: geweld in de Punjab, politieke lobby (Verenigde Staten), activiteiten gericht tegen Indiase belangen in het buitenland en het elimineren van GANDHI.

Sikhs in Nederland

Exacte cijfers omtrent de grootte van de Sikh-kolonie in Nederland zijn niet bekend. Hun aantal wordt geschat op + 4.000, waarvan ongeveer de helft bestaat uit illegalen en personen die politiek asiel aangevraagd hebben. In vergelijking met andere Westerse landen is de Sikh-gemeenschap in Nederland erg klein; in Canada bijvoorbeeld verblijven + 150.000 Sikhs.

Concentraties van Sikhs bevinden zich in de regio's Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. In deze drie plaatsen is eveneens een Sikh-tempel (Gurdwara) gevestigd. In de Sikh-gemeenschap neemt de tempel een centrale plaats in, niet alleen vanwege de vele religieuze verplichtingen, maar ook als sociaal ontmoetingscentrum en ruimte voor vergaderingen in nationaal en internationaal verband. Bekend is eveneens dat de tempels in Amsterdam en Rotterdam fungeren als opvangadres voor Sikhs die politiek asiel willen aanvragen.

Sikh-organisaties in Nederland

1. International Sikh Youth Federation (I.S.Y.F.)

De I.S.Y.F. is de grootste Sikh-organisatie met afdelingen in onder andere Canada, de Verenigde Staten, Engeland, Duitsland, Noorwegen en Nederland. De I.S.Y.F. streeft naar een vrij Khalistan, waarbij ervan wordt uitgegaan dat dit doel niet zonder geweld in het con-

flictgebied te realiseren is. Het ledental van deze in 1986 in Nederland opgerichte organisatie wordt op 200 a 300 geschat.

Vergaderingen worden in het algemeen in een tempel gehouden. Nadat eerst een van de vele religieuze plechtigheden afgehandeld is volgt een min of meer besloten politieke vergadering. Deze vergaderingen dragen vaak een internationaal karakter. Een item dat steevast ter sprake komt is de huidige toestand in de Punjab met daaraan gekoppeld de oproep om de I.S.Y.F. te steunen, omdat dit de enige organisatie is die zich ten volle bewust is van haar taak om een vrij Khalistan te realiseren. Vermeldenswaard is dat de meerderheid van het tempelbestuur in Rotterdam thans uit I.S.Y.F.-leden bestaat. De Nederlandse afdeling treedt regelmatig op als gastheer voor internationale I.S.Y.F.-vergaderingen. Bijzonder goede contacten bestaan er met vertegenwoordigers in Engeland en Canada.

2. Babbar Khalsa (B.K.)

Deze Sikh-beweging werd in 1978 in India opgericht door TALWINDER SINGH P. met een tweeledig doel:

- het realiseren van een onafhankelijk Khalistan, waarbij het gebruik van geweld geoorloofd is;
- het elimineren van de Nirankari's, een gematigde Sikh-sekte.

Tot het vertrek van P. naar Canada in 1979 heeft de B.K. zich alleen nationaal gemanifesteerd; thans is men ook internationaal actief. De afdeling in Canada is zeer gewelddadig; zij was betrokken bij aanslagen op vliegtuigen van Air India en bij bomaanslagen in Canada.

In Nederland is de B.K. niet georganiseerd; men kent alleen individuele leden. Vermoedelijk wordt dit geringe ledental veroorzaakt door het feit dat men aan een aantal religieuze verplichtingen moet voldoen die verstrekkende gevolgen hebben voor het prive-leven (in Sikh-termen vertaald: men moet "amrit" genomen hebben).

3. Dam Dami Taksal (D.D.T.)

De D.D.T. is een priesterschool in India die zeer militante priesters opleidt. Zeker priesters die nog niet zo lang buiten India verblijven intimideren Sikhs en incasseren geld dat wordt opgestuurd naar India. Assistenten van de priesters, ragi's genaamd, vervullen bepaalde diensten in de tempels, maar prediken vooral een onafhankelijk Khalistan. Het is niet uitgesloten dat de D.D.T. in Nederland is vertegenwoordigd.

De thans ter beschikking staande gegevens leiden tot de voorlopige conclusie dat Sikhs in Nederland niet betrokken zijn bij het voorbereiden van terroristische activiteiten. Mede gelet op de internationale contacten blijft waakzaamheid echter geboden.
